

Integraal gebiedsprogramma Bakel-Milheeze

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport (besluit-MER)

11 januari 2008 / rapportnummer 1866-126

1. OORDEEL OVER HET MER

Voor het gebied ten noorden van Bakel en Milheeze is een Integraal Gebiedsprogramma (IGP) opgesteld. De onderdelen van dit programma worden juridisch vastgelegd in een herziening van het bestemmingsplan buitengebied Gemert-Bakel. Diverse onderdelen van het gebiedsprogramma zijn m.e.r.-beoordelings-plichtig of m.e.r.-plichtig. Dit zijn:

- de aanleg van een golfbaan (van meer dan 50 ha);
- de ontwikkeling van een recreatiegebied waarvan 18,5 ha in de Ecologische hoofdstructuur (EHS) ligt;
- uitbreiding van de zandwinning bij de Bakelse Plassen tot een totale oppervlakte van ca. 160 ha.

Er is voor gekozen om voor alle ontwikkelingen een milieueffectrapportage (besluit-m.e.r.) te doorlopen.¹ Initiatiefnemer zijn het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gemert-Bakel en de B.V. Exploitatiemaatschappij 'de Peelhorst'. Het hieruit voortkomende milieueffectrapport (MER) dient als hulpmiddel bij de besluitvorming over het bestemmingsplan, door de gemeenteraad van Gemert-Bakel, en de ontgrondingsvergunning, door het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant.²

Bij het bepalen of voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig was had de Commissie vragen over de diepere bodemopbouw en zandvoorkomens (korrelgroottes). De Commissie heeft van de initiatiefnemer de (vertrouwelijke) gegevens ontvangen waarop de conclusies in het MER gebaseerd waren. Deze gaven de Commissie voldoende inzicht in de onderbouwing van de conclusies. Dit staat in paragraaf 2.2 uitgebreider beschreven. De Commissie onderkent dat de gegevens over bodemopbouw en exploitatie gevolgen kunnen hebben voor de marktpositie van de initiatiefnemer en daarom niet ter inzage gelegd worden.

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig** is. In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht en geeft de Commissie enkele suggesties voor het vervolgproces.

Het MER maakt op een heldere wijze inzichtelijk hoe de verschillende initiatieven (recreatie, zandwinning) zich verhouden tot de reconstructiedoelen en tot het beleid voor de Groene Hoofdstructuur (GHS). De vigerende ontgrondingsvergunning ligt deels al in de GHS. Het deel van de GHS dat wordt aangetast door de uitbreiding van de zandwinning en de recreatieplas heeft in de huidige situatie relatief weinig natuurwaarde. Door het verplaatsen van het strandbad en de parkeerplaats op de Stippelberg krijgen de natuurwaarden bij de Boswachterij en de Oude Zut in de toekomstige situatie betere kansen. Daarnaast wordt er op en rond de golfbaan nieuwe natuur ontwikkeld.

De uitbreiding van de zandwinning heeft belangrijke effecten op de grondwaterhuishouding van het gebied. Uit het MER blijkt dat er zowel grondwaterstijgingen als -dalingen kunnen plaatsvinden. Ten oosten en ten noorden van de plassen zal een grondwaterstands daling van maximaal 25 cm optreden; ten westen zal er een stijging van maximaal 50 cm optreden. Deze hydrologische effecten op de omgeving kunnen voor een groot deel worden weggenomen

¹ Deze volgt op het eerder opgestelde plan-MER, dat diende voor besluitvorming over het structuurplan.

² Voor technische gegevens omtrent de procedure en werkwijze van de Commissie: zie bijlage 1.

door het aanbrengen van een laag leemhoudend materiaal op de westelijke taluds.

Om de hydrologische effecten verder te verminderen wordt als mitigerende maatregel voorgesteld: het verpompen van water van de westelijke plas naar de oostelijke en / of de noordelijke plas. Hierdoor wordt de afvlakking van de grondwaterspiegel verder tegengegaan en wordt de verwachte grondwaterstands daling in de Stippelberg geminimaliseerd. De Commissie wijst erop dat het permanent handhaven van verschillende waterpeilen in de verschillende plassen door middel van het verpompen van water van de ene naar de andere plas geen duurzame oplossing is. Pompen kost energie en het voor altijd manipuleren van de waterstanden is een cultuurtechnische oplossing die voorbij gaat aan principes als zelfregulerende watersystemen, natuurlijke waterstandsdynamiek en natuurlijk peilbeheer. Dit onderstreept het belang van een effectieve afdichting van de taluds (zie ook paragraaf 2.1.2).³

2. NADERE TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Gegevens over bodemopbouw

In het MER wordt niet beschreven hoe de bodem is opgebouwd en welke zandvoorkomens (korrelgroottes) worden verwacht. Op verzoek heeft de initiatiefnemer (vertrouwelijke) gegevens aangeleverd over de hoeveelheid beschikbare specie voor de taludbekleding en de bodemopbouw (boringen en zeefanalyses). Hiermee is het niet behandelen van een kleinere variant van de westelijke plas verder onderbouwd en tevens de verwachte hoeveelheid restfractie inzichtelijk gemaakt.

2.1.1 Variant westelijke plas

In de richtlijnen staat dat ook een variant zou moeten worden uitgewerkt, waarbij de oeverlijn van de westelijke plas iets noordelijker wordt geprojecteerd, zodat een aantal waardevolle landschapselementen behouden zou kunnen blijven. In het MER wordt aangegeven dat een kleinere plas minder industriezand oplevert, ook wanneer dieper gegraven wordt. Dit omdat de hoeveelheid industriezand naar beneden toe afneemt. Dit is in het MER echter niet onderbouwd met gegevens over korrelgroottes.

Met de aangeleverde aanvullende gegevens wordt voldoende onderbouwd dat de percentages industriezand naar beneden toe dusdanig afnemen, dat dieper graven niet rendabel is.

2.1.2 Bekleding van taluds

Een belangrijk negatief gevolg van de zandwinning is de mogelijke toename van verdroging van het natuurgebied de Stippelberg en vernatting van het westelijk gelegen landbouwgebied. De Stippelberg is een 'natuurparel', onder-

³ Ook in inspraakreactie 8 wordt gewezen op het niet duurzaam zijn van een oplossing als pompen, en de noodzaak voor een effectieve afdichting. In de inspraakreactie wordt één en ander uitgebreid toegelicht aan de hand van het verschil in maaiveldhoogte en grondwatertrappen.

deel van de Groene Hoofdstructuur en het westelijke gebied heeft in de huidige situatie vrijwel volledig een landbouwfunctie.⁴ Uit het MER blijkt dat een bekleding van de westelijke taluds van de plassen met leemhoudend materiaal deze gevolgen in sterke mate kan tegengaan.

De dwarsdoorsneden van de taluds, die in het MER worden gegeven, gaan uit van een hellingshoek van 1:4 tot 1:5. De Commissie wijst erop, dat het erg moeilijk is om onder water een dergelijk (steil) talud op deze manier te bekleden. De Commissie acht het aannemelijk dat het door het proces van bedekken met leemhoudend materiaal de bekledingslaag onderaan dikker wordt dan bovenaan en het talud een flauwere hellingshoek zal krijgen. Dit betekent dat er mogelijk meer leemhoudend materiaal nodig is voor de afdichting. Uit het MER is niet af te leiden of de restfractie van het klasseerproces van de zandwinning voldoende leemhoudend materiaal voor de afdichting zal opleveren.

Uit de aangeleverde aanvullende gegevens blijkt dat de zandwinning hoogstwaarschijnlijk voldoende leemhoudend materiaal zal opleveren. De Commissie merkt op dat wanneer dit (onverhoopt) niet het geval is, taludbekleding ook kan plaatsvinden met materiaal dat van elders wordt aangevoerd. Voor de effectbeoordeling maakt dit niet uit.

■ Het vigerende beleid is dat verdere verdroging van de Stippelberg voorkomen moet worden. Daarom is het raadzaam in de ontgrondingsvergunning een clause op te nemen waarin geborgd wordt dat er toereikende maatregelen genomen worden om de effecten van de zandwinning op de grond- en oppervlaktewaterhuishouding tegen te gaan, en dat de werking van deze maatregelen wordt gemonitord.

2.2 Geluid

Uit het akoestisch rapport behorend bij het MER blijkt dat de richtwaarden voor de geluidimmissieniveaus bij woningen van 40, 35 en 30 dB(A) worden overschreden, ondanks de te treffen mitigerende maatregelen. Ook worden de grenswaarden uit de vigerende milieuvergunning op een aantal plaatsen gedurende de avond- en nachtoperioden overschreden.

Voor de nieuwe zandwinning zal een (oprichtings-)milieuvergunning moeten worden aangevraagd. Als eerste toetsing hierbij gelden de bovengenoemde richtwaarden. Pas na een bestuurlijke afweging mogen hogere waarden dan de richtwaarden worden vergund. In het akoestisch rapport zijn aanvullend te treffen maatregelen wel benoemd, maar het wordt niet duidelijk of daarmee voldaan kan worden aan de richtwaarden, dan wel of op basis van een bestuurlijke afweging hogere grenswaarden dienen te worden verleend.

■ De Commissie adviseert voor de milieuvergunning na te gaan of de aanvullende maatregelen voldoende zijn om de geluidsimmissie van de zandwinning te beperken tot de richtwaarden dan wel te beargumenteren dat op basis van een bestuurlijke afweging hogere grenswaarden vergunbaar zijn.

⁴ In het reconstructieplan is het westelijke gebied aangeduid als extensiveringsgebied (met natuur) en verwevingsgebied. Dit betekent dat in de toekomstige situatie vernatting minder schadelijk zal zijn dan nu.

2.3 Luchtkwaliteit

De verslechtering van de luchtkwaliteit ten gevolge van het plan is erg klein. Uit het MER blijkt dat in het gehele studiegebied ten gevolge van de achtergrondconcentraties en de bijdrage van het verkeer voldaan wordt aan de grenswaarden uit de per 15 november 2007 in werking getreden wijziging van de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen).

De zandwinning vindt voornamelijk plaats met een elektrisch aangedreven zuiger en scheidingsinstallaties. De emissies van aggregaten, de dieselandzuiger (beperkt deel van het jaar in bedrijf) en grondverzetmachines (eveneens beperkt deel van het jaar in bedrijf) zijn niet in het onderzoek betrokken. Gegeven de beperkte emissies ten gevolge van deze installaties en machines in relatie tot de lage achtergrondconcentraties is het echter wel aannemelijk dat aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit voldaan kan worden.

2.4 Verbeteringsmaatregelen

Eén van de doelen uit het IGP is realisatie van verschillende verbeteringsmaatregelen voor de omgeving. Deze worden gefinancierd uit het IGP-fonds. Het gaat hierbij onder andere om beekherstel, realisering van de ecologische verbindingszone, herstel van de landschappelijke kwaliteit van verschillende gebieden en natuurcompensatie. De baten van de zandwinning vormen 75% van de inkomsten voor dit fonds. Hierdoor is de realisatie van deze maatregelen afhankelijk van de opbrengst van de zandwinning. Wanneer de opbrengst van de zandwinning tegenvalt, bijvoorbeeld door tegenvallende percentages industriezand en/of extra kosten voor de bekleding van de westelijke plas, zou dit gevolgen kunnen hebben voor realisatie van de verbeteringsmaatregelen. De Commissie heeft er zich van vergewist dat het bevoegd gezag zich van dit risico bewust is.

- De Commissie adviseert de koppeling tussen de zandwinning en de verbetermaatregelen zodra dit mogelijk is vast te leggen in openbare stukken.

2.5 Cultuurhistorie

In het MER wordt alleen verwezen naar de Cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Brabant. Een beschrijving van de te handhaven cultuurhistorische elementen ontbreekt.⁵ De Commissie acht dit geen essentiële tekortkoming omdat uit het MER blijkt dat, afgezien van deelgebied zuid, er geen cultuurhistorische elementen van provinciaal- of rijksbelang aanwezig zijn.

In het MER wordt gemeld dat er voor het structuurplan archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Deze rapportages zijn niet opgenomen in de bijlagen en worden niet genoemd in de literatuurlijst.

- De Commissie adviseert de achterliggende archeologische rapportages ter inzage te leggen bij de vergunningaanvraag.

⁵ Ook in inspraakreactie 20 van de heer Timmers (zie bijlage 2) wordt hierop gewezen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Burgemeester en wethouders van de gemeente Gemert-Bakel en de Peelhorst Zand en Grint B.V.

Bevoegd gezag: De gemeenteraad van Gemert-Bakel en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant (coördinerend).

Besluit: Vaststellen bestemmingsplan (door de gemeente) en verlenen ontgrondingsvergunning (door de provincie).

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C10.2, D10.1, C16.1

Activiteiten:

- uitbreiding van zandwinning;
- aanleg van een golfbaan (van meer dan 50 ha);
- ontwikkeling van een recreatiegebied waarvan 18,5 ha in de Ecologische hoofdstructuur (EHS) ligt.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden. Een lijst van insprekers wordt gegeven in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in het Eindhovens Dagblad: 19 januari 2007
aanvraag richtlijnenadvies besluit-MER en toetsingsadvies plan-MER: 17 januari 2007

ter inzage legging startnotitie: 19 januari tot en met 2 maart 2007

richtlijnenadvies uitgebracht: 23 maart 2007

richtlijnen vastgesteld: 22 mei 2007

kennisgeving MER in het Gemerts Nieuwsblad: 2 november 2007

aanvraag toetsingsadvies: 6 november 2007

ter inzage legging MER: van 7 november tot en met 19 december 2007

toetsingsadvies uitgebracht: 11 januari 2007

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegd gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.A. Huizer

drs. G. Korf (werkgroepsecretaris)

prof. dr. ir. F.M. Maas

ing. B.W.G. van Pagée

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

prof. dr. M.J. Wassen

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie, Gemert
2. Bijenvereniging De Klaverbloem, Bakel
3. P. Maas, Bakel
4. W.J. van Kessel, Bakel
5. M. Heesmans, Milheeze
6. C.P.J. van der Haas, Beek en Donk
7. Claire Groupe, Alphen
8. H.P.M. Crooymans en A.C.M. Crooymans, Bakel
9. Waterschap Aa en Maas, Deurne
10. Ministerie van Defensie, Tilburg
11. Linssen cs Advocaten namens W. Slegers, Bakel en Milheeze
12. Geling Advies namens Holdingmaatschappij W. Geurts BV, onbekend
13. W. Hellendoorn, Milheeze
14. G.H.H. Joosten, Bakel
15. H. Maas, Bakel
16. Arag Rechtsbijstand namens T.J.H. Maas, Milheeze
17. Accon Rentmeesters BV namens fam. Relou, Bakel
18. Fam. W. van den Heuvel, Bakel
19. Achmea Rechtsbijstand namens fam. Verhoeven, Milheeze
20. J. Timmers, adres onbekend

verslag hoorzitting

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport (besluit-MER) Integraal gebiedsprogramma Bakel-Milheeze

Voor het gebied ten noorden van Bakel en Milheeze is een Integraal Gebiedsprogramma (IGP) opgesteld. Onderdelen van dit programma zijn:

- de aanleg van een golfbaan;
- de ontwikkeling van een Recreatieve Poort (recreatieplas en bungalowpark);
- uitbreiding van zandwinning bij de Bakelse Plassen.

Voor de besluitvorming over deze onderdelen is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2275-8